

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji W CHIRURGII SZCZĘKOWO-TWARZOWEJ

Program podstawowy dla lekarzy rozpoczynających specjalizację od początku

Warszawa 2001

(c) Copyright by Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Warszawa 2001

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów

Prof. dr hab. Janusz Piekarczyk - przewodniczący
Prof. dr hab. Krystyna Dobies - przedstawiciel CMKP
Prof. dr hab. Hubert Wanyura - przedstawiciel NIL
Prof. dr hab. Bogna Pogorzelska-Stronczak - przedstawiciel towarzystwa naukowego
Prof. dr hab. Stanisław Bartkowski - CM UJ Kraków
Doc. dr hab. Tomasz Tomaszewski - AM Lublin
Doc. dr hab. Józef Zienkiewicz - AM Gdańsk

1 - Cel studiów specjalizacyjnych

Celem studiów specjalizacyjnych jest wykształcenie specjalisty w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej. Po ukończeniu kształcenia specjalista powinien posiadać zasób wiedzy i umiejętności praktycznych określonych programem specjalizacji.

2 - Wymagana wiedza

Po ukończeniu specjalizacji lekarz powinien wykazać się znajomością:

- zasad postępowania w ostrej niewydolności krążeniowo-oddechowej,
- zasad postępowania we wstrząsie,
- zasad postępowania w nagłym zatrzymaniu krążenia - resuscytacji,
- zasad postępowania w ostrych pourazowych krwawieniach z górnych dróg oddechowych,
- zasad postępowania w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych,
- wskazań i sposobów wykonania tracheotomii,
- specyfiki rozpoznawania i leczenia w chirurgii dziecięcej,
- podstawowych zasad postępowania w neurotraumatologii i neurochirurgii, a w szczególności dotyczące:

- złamań kości sklepienia czaszki,
- krwiałków wewnątrzczaszkowych,
- chirurgicznego leczenia guzów w obszarze przedniego dołu czaszki,
- leczenia pourazowych rozdarć oponowych z wyciekami płynu mózgowo-rdzeniowego,

- zasad rozpoznawania i postępowania w urazach kręgosłupa i kończyn,
- zasad rozpoznawania i postępowania w urazach klatki piersiowej,
- zasad rozpoznawania i leczenia ostrych chorób jamy brzusznej,
- zasad rozpoznawania i postępowania w pourazowych uszkodzeniach układu wzrokowego,
- zasad rozpoznawania i leczenia ostrych chorób nosa, gardła i krtani,
- zasad przygotowania chorego do leczenia chirurgicznego oraz opieki pooperacyjnej,
- zasad nowoczesnej diagnostyki urazów mózgowej i twarzowej części czaszki,
- zasad leczenia złamań kości twarzowej części czaszki, a w szczególności:

- osteosyntezy stabilnej,
- chirurgicznego leczenia złamań szczęk,
- chirurgicznego leczenia złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych,
- rekonstrukcji oczodołów za pomocą przeszczepów lub wszczepów,

- zasad leczenia nowotworów niezłośliwych i guzów nowotworopodobnych części twarzowej czaszki oraz szyi,
- zasad rozpoznawania nowotworów jamy ustnej, szczęk i twarzy i szyi:

- biopsja, PCI,
- diagnostyka rtg, KT, MR, usg,

- zasad zespołowego leczenia nowotworów złośliwych twarzowej części czaszki (chirurgia, radioterapia, brachyterapia, chemioterapia, immunoterapia),
- zasad rozpoznawania i planowania leczenia chirurgicznego wrodzonych i nabytych wad twarzowo-szczękowo- zgrzyzowych,
- zasad postępowania w leczeniu wrodzonych lub nabytych zniekształceń kośćca twarzowej części czaszki za pomocą dystraktorów,
- zasad leczenia zeszywnienia oraz dysfunkcji stawów skroniowo-żuchowych,
- zasad rekonstrukcji po rozległych ubytkach twarzowej części czaszki,
- etiopatogenezę oraz zasady chirurgicznego leczenia torbieli, przetok i wad rozwojowych twarzowej części czaszki oraz szyi,
- zasady rozpoznawania i leczenia chorób gruczołów ślinowych,
- kierunki szerzenia się oraz zasady leczenia ropni i ropowic twarzowej części czaszki i szyi.

3 - Wymagane umiejętności praktyczne

Po ukończeniu specjalizacji lekarz powinien wykazać się umiejętnością:

- postępowania w nagłym zatrzymaniu krążenia,

- postępowania w ostrej niedrożności górnych dróg oddechowych (intubacja ustno-tchawicza, nosowo-tchawicza, tracheotomia),
- postępowania we wstrząsie,
- postępowania w ostrych pourazowych krwawieniach z górnych dróg oddechowych,
- postępowania w złamaniach z wgłębieniem kości sklepienia czaszki,
- postępowania w krwiakach wewnątrzczaszkowych,
- postępowania w urazach klatki piersiowej,
- wykonania znieczulenia nasiękowego i regionalnego,
- nacięcia i drenażu ropni zewnętrznych,
- leczenia zachowawczo-ortopedycznego złamań szczęk,
- wykonania osteosyntezy stabilnej w leczeniu złamań szczęk,
- leczenia chirurgicznego kośćca twarzowej części czaszki,
- leczenia zachowawczego i chirurgicznego złamań wyrostka kłykciowego żuchwy,
- rekonstrukcji oczodołu z użyciem przeszczepów lub wszczepów,
- leczenia chirurgicznego raka wargi z rekonstrukcją,
- resekcji szczęki z powodu nowotworów,
- resekcji częściowej żuchwy,
- wykonania limfadenektomii nadgnykowej,
- usunięcia węzłów chłonnych szyjnych w leczeniu nowotworów złośliwych,
- leczenia chirurgicznego nowotworów ślinianek,
- leczenia chirurgicznego morfologicznych wad twarzowo-szczękowo-zgryzowych,
- wykonania zabiegów rekonstrukcyjnych wad porozszczepowych,
- leczenia chirurgicznego ankylozy ssz,
- leczenia dysfunkcji ssz,
- leczenia chirurgicznego torbieli szczęk i jamy ustnej,
- leczenia chirurgicznego torbieli i przetok szyi,
- rekonstrukcji żuchwy z użyciem przeszczepów autogennych,
- rekonstrukcji tkanek miękkich jamy ustnej i powłok twarzy za pomocą plastyki miejscowej, przeszczepów skórno-naskórkowych, skórnych oraz płatów skórno-mięśniowych,
- leczenia chirurgicznego chorób zatok szczękowych,
- leczenia chirurgicznego ropni i ropowic,
- wykonywania zabiegów chirurgiczno-rekonstrukcyjnych w ramach przygotowania jamy ustnej do protezowania,
- leczenia chirurgicznego chorób przyzębia,
- implantologii,
- rozpoznawania i leczenia neuralgii prawdziwej nerwu trójdzielnego,
- zastosowania lasera chirurgicznego w chirurgii szczękowo-twarzowej.

4 - Formy zdobywania wiedzy i umiejętności praktycznych

a) Kursy

Kurs wprowadzający

Uczestniczenie w 10-dniowym kursie wprowadzającym w pierwszym roku kształcenia obejmującym następujące zagadnienia:

- chirurgia szczękowo-twarzowa jako gałąź chirurgii ogólnej,
- możliwości diagnostyczne i lecznicze oraz podstawy technik chirurgicznych stosowanych w chirurgii szczękowo-twarzowej,
- kierunki szerzenia się oraz zasady leczenia ropni i ropowic części twarzowej czaszki i szyi,
- zasady rozpoznawania nowotworów jamy ustnej, szczęk, twarzy i szyi,

- zasady zespołowego leczenia nowotworów złośliwych części twarzowej czaszki (chirurgia, radioterapia, brachyterapia, chemioterapia, immunoterapia),
- zasady postępowania w złamaniach szkieletu czaszkotwarzowego,
- zasady postępowania w złamaniach oczodołu.

Kursy doskonalące

Uczestniczenie w niżej wymienionych kursach, z których 10 wybranych przez specjalizującego się lekarza jest obowiązkowych:

1. Kurs: Rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie swoistych oraz nieswoistych zapaleń miękkich i twardych części twarzowej czaszki oraz szyi,
2. Kurs: Kierunki szerzenia się oraz zasady leczenia ropni i ropowic części twarzowej czaszki,
3. Kurs: Choroby zatok szczękowych – ich rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
4. Kurs: Torbiele szczęk oraz tkanek miękkich jamy ustnej, twarzy i szyi. Etiopatogeneza, rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie.
5. Kurs: Etiopatogeneza, rozpoznawanie i leczenie chorób stawów skroniowo-żuchwowych,
6. Kurs: Stany przedrakowe, cechy nowotworów łagodnych i złośliwych jamy ustnej oraz części twarzowej czaszki – ich rozpoznawanie i leczenie,
7. Kurs: Epidemiologia, rozpoznawanie oraz chirurgiczne i skojarzone leczenie złośliwych nowotworów części twarzowej czaszki i szyi,
8. Kurs: Złamania szkieletu czaszkotwarzowego – ich rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
9. Kurs: Wewnątrzczaszkowe powikłania złamań szkieletu czaszkotwarzowego – rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
10. Kurs: Złamania oczodołu – rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie,
11. Kurs: Pourazowe morfologiczno-czynnościowe i estetyczne uszkodzenia układu wzrokowego, towarzyszące złamaniom oczodołu – rozpoznawanie i leczenie,
12. Kurs: Zachowawcze i chirurgiczne leczenie złamań wyrostka kłykciowego żuchwy,
13. Kurs: Etiopatogeneza, morfologia, rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie wrodzonych oraz nabytych wad twarzowo-szczękowo-zgryzowych,
14. Kurs: Choroby ślinianek. Rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie,
15. Kurs: Metody chirurgicznego przygotowania jamy ustnej do protezowania z uwzględnieniem śródkostnych wszczepów stomatologicznych

b) Staże kierunkowe

Lekarz specjalizujący się w chirurgii szczękowo-twarzowej zobowiązany jest odbyć niżej wymienione staże:

- chirurgia szczękowo-twarzowa - staż podstawowy 46 miesięcy
- stomatologia dziecięca 1 miesiąc
- chirurgia stomatologiczna 3 miesiące
- ortodoncja 2 miesiące
- protetyka 0,5 miesiąca
- chirurgia ogólna 3 miesiące
- choroby wewnętrzne 1 miesiąc
- chirurgia plastyczna 3 miesiące
- chirurgia urazowa i ortopedia 1 miesiąc
- anestezjologia i intensywna terapia 2 miesiące
- otolaryngologia 1 miesiąc
- okulistyka 0,5 miesiąca
- neurochirurgia 2 miesiące

c) Kształcenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Liczba zabiegów i procedur medycznych, w wykonywaniu których specjalizujący się lekarz ma obowiązek uczestniczyć.

W zakresie stomatologii zachowawczej

- badanie stomatologiczne i wypełnienie karty choroby u przyjmowanych pacjentów 20
- rekonstrukcja twardych tkanek zęba 20
- leczenie endodontyczne niezakażonych i zakażonych kanałów korzeniowych 10
- leczenie zachowawcze ostrych, zaostrzonych i przewlekłych chorób tkanek okołowierzchołkowych 5

W zakresie stomatologii dziecięcej

- leczenie próchnicy zębów mlecznych 5
- leczenie próchnicy zębów stałych z niezakończonym rozwojem korzenia 2
- leczenie chorób miążgi zębów mlecznych 2
- leczenie zapaleń tkanek okołowierzchołkowych zębów mlecznych 3

W zakresie chorób błony śluzowej jamy ustnej i przyzębia

- wykonanie szczegółowego badania przyzębia i wypełnienie karty choroby pacjentów 5
- usuwanie złogów nazębnych oraz wykonanie skalingo podziąsłowego 3
- diagnostyka i leczenie najczęstszych chorób błony śluzowej jamy ustnej 2

W zakresie chirurgii stomatologicznej

- wykonanie rutynowe ekstrakcje zębów 50
- leczenie chirurgiczne ropni zębopochodnych 20
- leczenie chirurgiczne utrudnionego wyrzynania zębów mądrości oraz zębów zatrzymanych 5
- wykonanie resekcji wierzchołka korzenia zęba 3
- pobranie wycinka do badania histopatologicznego oraz wykonanie biopsji 6
- leczenie urazów zębów i wyrostka zębodołowego 5
- pierwsza pomoc w złamaniach kości i szczęk 10

W zakresie ortodoncji

- badanie ortodontyczne wraz z interpretacją badań pomocniczych 15
- diagnozowanie nieprawidłowości narządu żucia 20
- pobieranie wycisków łuków zębowych wraz z ustaleniem ich zwarcia 10
- ocena zmian w zgryzie na podstawie analizy gipsowych modeli szczęki i żuchwy 5

W zakresie protetyki stomatologicznej

- protetyczne badanie pacjenta, prognoza, projektowanie postępowania 2
- pobieranie wycisków i odlanie modeli gipsowych oraz ustalenie zwarcia 5
- naprawa złamanej płyty protezy ruchomej 2

W zakresie radiologii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej

- uczestniczenie przy wykonywaniu zdjęć

- wewnątrzustnych

- > zębowych 5
- > zgryzowych 2
- > zgryzowo-skrzydłowych 1
- > pantomograficznych 6

- zewnątrzustnych

- > zatok obocznych nosa w projekcji Watersa 5
- > profilowego czaszki 2
- > KT 2

- uczestniczenie przy badaniach MR 3
- uczestniczenie przy badaniach usg 3

W zakresie chirurgii ogólnej

- wykonanie znieczulenia miejscowego i regionalnego 2
- nacięcie i drenaż ropnia zewnętrznego 2
- urazy klatki piersiowej - postępowanie w złamaniach żeber, nakłucie opłucnej, drenaż 2
- ostry brzuch; rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie 3
- krwotok z przewodu pokarmowego, rozpoznawanie, różnicowanie, leczenie 2
- rozpoznawanie i leczenie urazów naczyń - zatrzymanie krwotoku zewnętrznego oraz postępowanie w niedokrwieniu kończyn dolnych 2
- ostre zapalenie wyrostka robaczkowego; rozpoznanie, leczenie 3

W zakresie neurotraumatologii i neurochirurgii

- złamanie kości sklepienia czaszki, ubytki, rozpoznawanie i leczenie 3
- krwiaki wewnątrzczaszkowe (nadtwardówkowe, podtwardówkowe śródmózgowe), trepanacje czaszki 2
- chirurgiczne leczenie guzów podstawy przedniego dołu czaszki 1
- leczenie pourazowych przetok mózgowych z wyciekami płynu przez nos 1

W zakresie okulistyki

- pourazowe uszkodzenie gałki ocznej, powiek, dróg łzowych 2
- badanie ostrości wzroku, pola widzenia, podwójnego widzenia i ich ocena 5
- przyczyny wytrzeszczu - rozpoznawanie, postępowanie 1
- enukleacja gałki ocznej - wskazania, technika 1

W zakresie otolaryngologii

- rak krtani i gardła; rozpoznanie, różnicowanie, leczenie 1
- tracheotomia, tracheostomia 3
- rozpoznawanie, różnicowanie i leczenie ropni okołomigdałkowych 3
- złamanie kości nosa; rozpoznawanie, leczenie 2
- skrzywienie przegrody nosa; rozpoznawanie, leczenie 1

Pozostałe zabiegi i procedury medyczne

- urazy kręgosłupa; rozpoznawanie, postępowanie 1
- złamanie kończyn; rozpoznanie, leczenie 2
- nagłe zatrzymanie krążenia, resuscytacja 3
- niedrożność górnych dróg oddechowych; postępowanie 2
- intubacja nosowo-tchawicza 2
- intubacja ustno-tchawicza 5
- postępowanie we wstrząsie 3
- opieka pooperacyjna 5
- wskazania do leczenia i planowania zabiegów odtwórczych 5
- rodzaje tkanek i zasady wykonywania zabiegów rekonstrukcyjnych 3
- "Z" plastyka 2
- przeszczepy:

- skórno-naskórkowe 2

- skórne 2

- złożone 1

- płaty mięśniowe, skórno-mięśniowe 1
- mikrochirurgiczne zespolenie naczyń 1

Liczba zabiegów i procedur medycznych, które specjalizujący się lekarz ma obowiązek wykonać:

- osteosynteza stabilna w złamaniach żuchwy 40
- zachowawcze i chirurgiczne leczenie złamań wyrostka kłykciowego żuchwy 6
- chirurgiczne leczenie złamania szczęk 5
- chirurgiczne leczenie złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych 5
- rekonstrukcja oczodołu z użyciem przeszczepów lub wszczepów 3
- chirurgiczne leczenie raka wargi dolnej z rekonstrukcją 3
- resekcja szczęki z powodu nowotworów 1
- częściowa resekcja żuchwy 3
- limfangiektomia nadgnykowa 3
- radykalne usunięcie szyjnych węzłów chłonnych 3
- leczenie chirurgiczne morfologicznych wad szczękowo-twarzowo-zgryzowych, np. progenia, mikrogenia 3
- zabiegi rekonstrukcyjne zniekształceń poroższczepowych 1
- zabiegi rekonstrukcyjne po rozległych ubytkach twarzowej części czaszki z użyciem płatów i przeszczepów 3
- leczenie chirurgiczne guzów ślinianek, w tym guzów przyusznicy 3
- chirurgiczne leczenie torbieli, przetok i wad rozwojowych szyi 2
- leczenie chirurgiczne chorób zatok szczękowych 10

- chirurgiczne leczenie ropni i ropowic przestrzeni międzypowięziowych 5
- tracheotomia 3

d) Formy samokształcenia

Studiowanie piśmiennictwa

- obowiązkowe uczenie się z polskich podręczników (jako źródła wiedzy podstawowej) w zakresie chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej, przy treściach kontrowersyjnych należy oprzeć się na konsultacji z kierownikiem specjalizacji,
- obowiązkowa lektura "Czasopisma Stomatologicznego" oraz innych wydawnictw, a szczególnie artykułów związanych z chirurgią i dyscyplinami pokrewnymi,

Uczestniczenie w działalności towarzystw lekarskich

- uczestniczenie w sesjach naukowo-szkoleniowych towarzystw lekarskich
- uczestniczenie w krajowych kongresach chirurgii stomatologicznej (jamy ustnej) i chirurgii szczękowo-twarzowej oraz w zjazdach i kongresach stomatologicznych,
- wskazany udział w europejskich kongresach chirurgii czaszkowo-szczękowo-twarzowej,
- wskazany udział w krajowych i europejskich kongresach dotyczących dziedzin pokrewnych (onkologia, chirurgia plastyczna i rekonstrukcyjna, chirurgia ogólna, neurochirurgia, otolaryngologia, ortodoncja, protetyka, implantologia, periodontologia),

Przygotowanie publikacji

- obowiązkowe przygotowanie 2-3 prac poglądowych (lub naukowych) o tematyce uzgodnionej z kierownikiem specjalizacji,

e) Pełnienie dyżurów lekarskich

Liczba dyżurów lekarskich pełnionych w oddziale chirurgii szczękowo-twarzowej 3-4 miesięcznie.

5 - Metody oceny wiedzy i umiejętności praktycznych

a) Kolokwia

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do:

- zaliczenia wiedzy podczas kolokwiów przewidzianych po każdym stażu i zgodnie z tematyką kursów doskonalących,
- złożenie kolokwium z prawa medycznego,
- złożenie kolokwium z promocji zdrowia.

b) Sprawdziany umiejętności praktycznych

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do:

- zaliczenia sprawdzianów umiejętności praktycznych przeprowadzanych przez kierownika jednostki posiadającej akredytację do prowadzenia specjalizacji,

c) Ocena przygotowanych publikacji

Specjalizujący się lekarz zobowiązany jest do:

- złożenia do oceny kierownikowi jednostki specjalizującej pracy pogładowej, opracowania teoretycznego lub pracy naukowej.

6 - Znajomość języków obcych

Oczekuje się, że specjalizujący się lekarz wykaże się praktyczną znajomością przynajmniej jednego z języków: angielskiego, francuskiego lub niemieckiego.

7 - Czas trwania specjalizacji

Dla lekarzy specjalizacja w chirurgii szczękowo-twarzowej trwa 6 lat.

8 - Postępowanie kwalifikacyjne dla lekarzy ubiegających się o rozpoczęcie specjalizacji w chirurgii szczękowo-twarzowej

Postępowanie kwalifikacyjne przeprowadza komisja kwalifikacyjna ds. specjalizacji w skład której wchodzi:

- konsultant wojewódzki w dziedzinie chirurgii szczękowo-twarzowej,
- przedstawiciel towarzystwa medycznego,
- przedstawiciel okręgowej rady lekarskiej,
- przedstawiciel wojewody.

Komisja ocenia wnioski pod względem formalnym i ustala listę lekarzy, którzy uzyskają zgodę na przystąpienie do specjalizacji.

W przypadku postępowania konkursowego (jeżeli specjalizacja ma być realizowana w ramach rezydentury lub gdy liczba kandydatów przekracza liczbę przewidzianych miejsc szkoleniowych) przeprowadza się test i rozmowy kwalifikacyjne.

Egzamin testowy opracowany przez Krajową Radę Egzaminów Lekarskich organizuje i przeprowadza kierownik wojewódzkiego ośrodka metodyczno-organizacyjnego.

Komisja kwalifikacyjna ds. specjalizacji w oparciu o wyniki rozmowy kwalifikacyjnej i testu ustala listę rankingową służącą do wypełnienia miejsc szkoleniowych.